Kommunedirektørens forslag til

Handlings- og økonomiplan 2027–2030

Hitra formannskap

10. november 2026

Hovedbudskapet

Tre grep må virke samtidig for å gjenvinne økonomisk handlingsrom.

1 Tilpasse driften

Minimum 15 mill. kroner i varig omstilling fra 2027.
Tiltakene må konkretiseres, risikovurderes og forankres.

2 Styrke inntektene

Utrede eiendomsskatt med mulig virkning fra 2028, samt målrettede gebyrjusteringer.

3 Bremse investeringene

Utsette store prosjekter, redusere nye låneopptak og prioritere (helt) nødvendige investeringer.

Tiltakene er gjensidig avhengige: svikt i ett grep svekker hele planen.

Den økonomiske kursendringen

Fra løpende saldering med fond til varig balanse mellom inntekter, drift og investeringer.

Hvorfor en kursendring nå?

Høy gjeld, finansutgifter og svakere fondsreserver har redusert kommunens handlingsrom til et minimum

1. **Høy investeringsaktivitet**
   har gitt sterk vekst i lånegjelden.

2. **Økte renter og avdrag**
   binder en større del av de frie inntektene.

3. **Redusert disposisjonsfond**
   gir liten buffer mot avvik.

4. **Demografisk press**
   øker behovet særlig innen helse og omsorg, men også i den yngste gruppen (eks. barnehageplasser)

Fra utfordringsbilde til prioriteringer i HØP

HØP-forslaget omsetter det økonomiske utfordringsbildet til prioriteringer, tiltak og forventede effekter.

UTFORDRINGER	PRIORITERINGER	TILTAK I HØP	FORVENTET EFFEKT
Høy lånebelastning	**Økonomisk bærekraft**	**15 mill. i varig omstilling**	**Lavere gjeldsbelastning**
Finansutgifter på rundt 110 mill. kroner	Kompetanse og arbeidsmiljø	Utrede eiendomsskatt	Reduserte finansutgifter
Fondsreserver på et minimum	Gjennomføringskraft	Lavere investeringsnivå	Gradvis fondsoppbygging
Økende behov og knapp arbeidskraft	Digital transformasjon og beredskap	Gjennomgang av tilskudd og avtaler	Større robusthet

Kjernen er å gå fra situasjonsbeskrivelse til prioritering, gjennomføring og dokumenterte gevinster.

2027 er det mest kritiske året

Budsjettforslaget er saldert, men den økonomiske bufferen er på et absolutt minimum.

0,6 %

disposisjonsfond av driftsinntektene

4,9 mill.

beregnet fondssaldo ved utgangen av året

15 mill.

minimum varig omstillingskrav

5,1 %

beregnet gjennomsnittsrente

Sentrale forutsetninger

- *10 mill. i prognostisert mindreforbruk i 2026*
- *Havbruksfond: 73 mill. i 2026 og 30 mill. i 2027*
- *15 mill. i varig nedtrekk og redusert låneopptak*

Små negative avvik kan derfor få stor effekt.

Handlingsreglene: fra rødt i 2027 til tre av fire i 2034

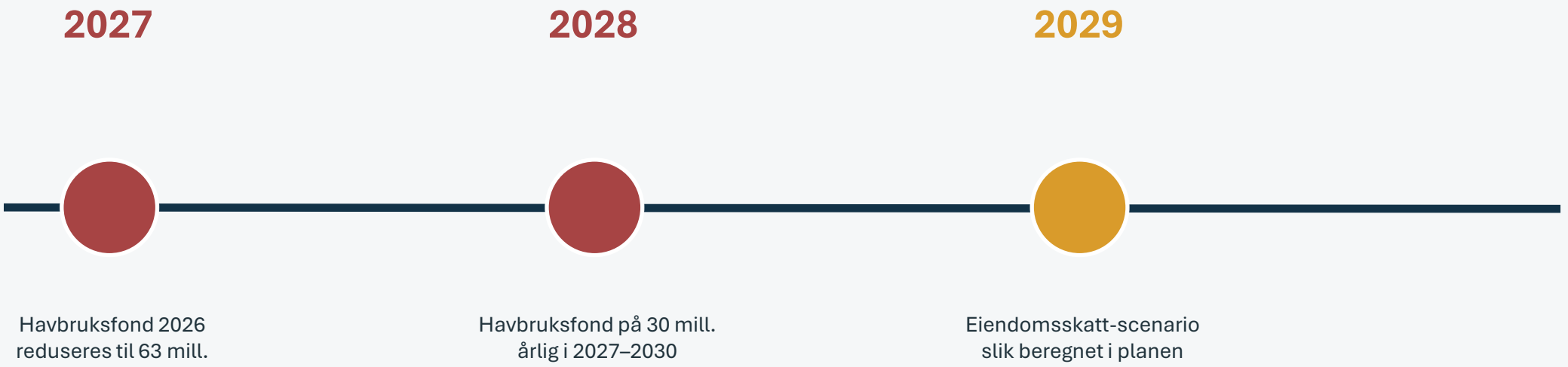
Handlingsreglene viser hvor langt kommunen er fra en robust og bærekraftig økonomi.

Indikator	Mål	2027	2030	2034
Renter og avdrag / frie inntekter	**≤ 10 %**	15,7 %	11,5 %	8,8 %
Netto driftsresultat	**≥ 1 %**	−5,6 %	3,9 %	3,2 %
Disposisjonsfond / driftsinntekter	**≥ 15 %**	0,6 %	3,7 %	13,0 %
Gjeld som belaster drift	**≤ 75 %**	106,2 %	83,1 %	68,5 %

Kursendringen virker, men disposisjonsfondet er fortsatt under målet i 2034.

Scenarioene viser sårbarheten

Tidspunktet for når disposisjonsfondet tømmes flyttes raskt ved endrede forutsetninger.

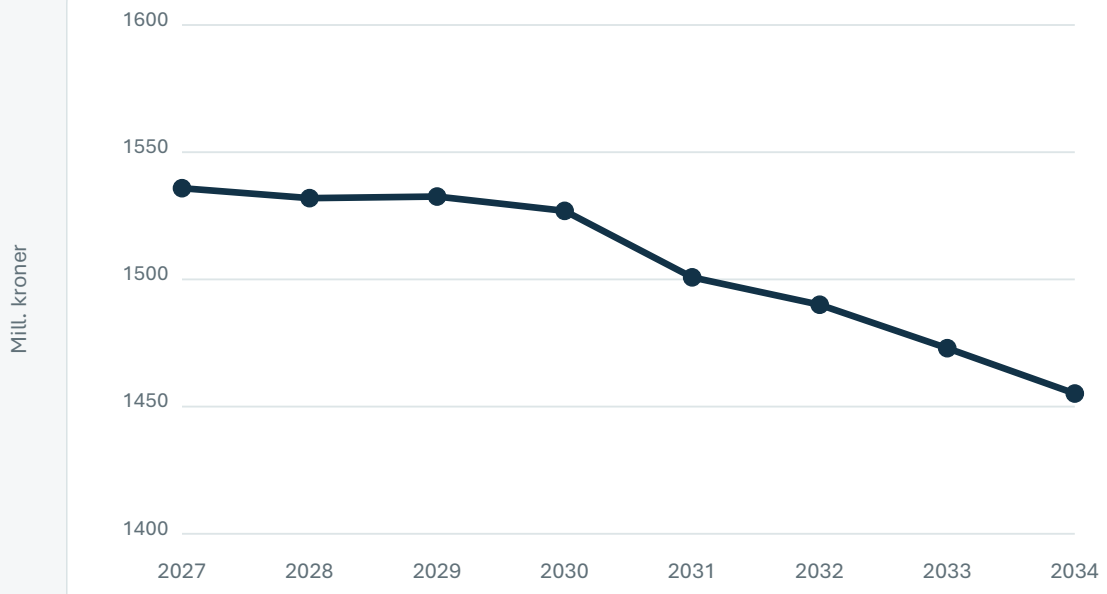

Planens balanse er ikke en robust buffer, men avhenger av at forutsetningene faktisk realiseres.

Gjeldsutviklingen: fra vekst til gradvis nedbygging

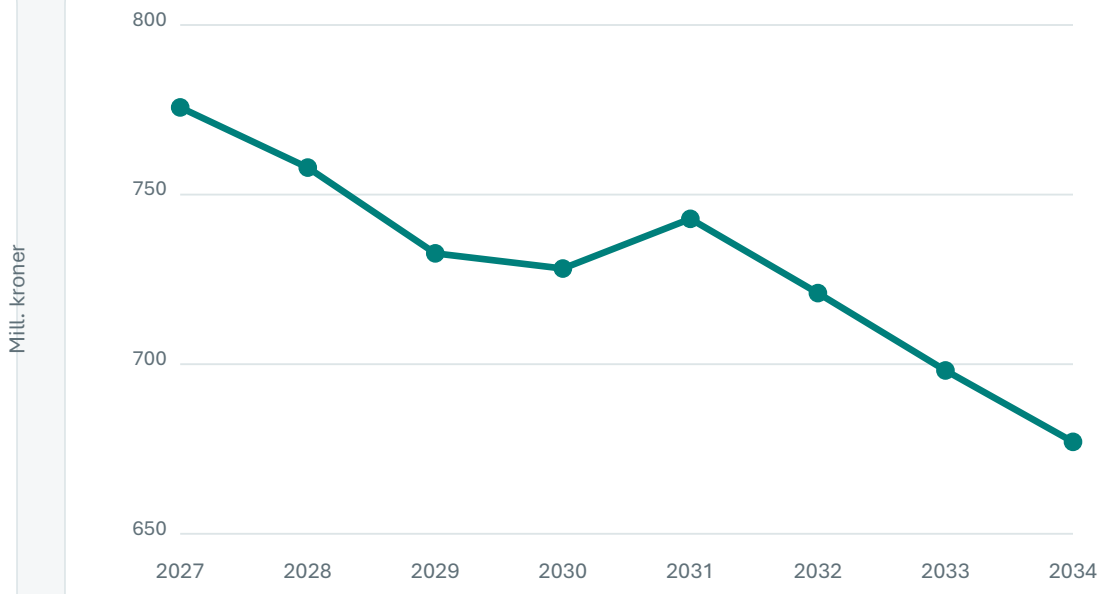
Lavere investeringsnivå gjør at avdragene blir høyere enn nye ordinære låneopptak.

Samlet langsiktig gjeld

1 536 → 1 455 mill. kr | nedgang 81 mill. kr

Gjeld som belaster driften

776 → 677 mill. kr | nedgang 99 mill. kr

To ulike skalaer er brukt. Kurvenes høyde kan ikke sammenlignes direkte. Gjeld som belaster drift faller fra 106,2 % til 68,5 %.

Omstilling i 2027: fra ramme til konkrete tiltak

Kravet må omsettes til tiltak med varig effekt, forsvarlig prosess og tydelig oppfølging.

1

Fordele krav

Rammebasert nedtrekk

2

Konkretisere

Struktur, arbeidsprosesser digitalisering og organisering

3

Risikovurdere

Brukere, ansatte, lovkrav og kvalitet

4

Forankre

HMS-utvalg, tillitsvalgte og verneombud

5

Følge opp

Hyppig gevinst- og økonomioppfølging

Omstillingsutvalget som ble nedsatt i 2026 blir sentralt i arbeidet med å utvikle, vurdere og forankre større tiltak.

2027 krever strukturelle og varige grep. Det er ikke tilstrekkelig å «skrape» i driftsbudsjettene til områdene og enhetene.

Styrket inntektsgrunnlag

Eiendomsskatt utredes som en varig inntektskilde, men innføring krever egne politiske vedtak.

Estimert årlig proveny

2027: utredning og forberedelse

2 mill. kroner avsettes til utredning, taksering og forberedelser. Prinsippsaken skal blant annet avklare takstgrunnlag, modeller, bunnfradrag, fritak og avgrensninger.

Dette er ikke et vedtak om innføring. Eventuell utskriving vedtas årlig.

Investeringsprogrammet prioriteres hardere

Nye investeringer må vurderes mot både lånebehov og varige driftskonsekvenser.

DEMENS

Ny demensavdeling

Utsettes etter 2030

ca. 160 mill.

Årlig merutgift kr 16,5–19 mill.

BARNEHAGE

Ny barnehage Fillan

Utsettes etter 2030

60–120 mill.

Årlig belastning fra ca. kr 9–10 mill., avhengig av størrelse og struktur

BEREDSKAP

Nye Sandstad brannstasjon

Prioriteres

22,6 mill. samlet

Tilleggsbevilgning 13,5 mill. | (Økt lånebehov kan reduseres til kr 10,8 mill. ved bruk av fond).

BYGG

Kommunale bygg

Gradvis prioritering

24,9 mill.

Investering og vedlikehold

Utsettelse er et spørsmål om økonomisk bæreevne og tidspunkt, ikke om behovet er borte.

Budsjettbalanse betyr ikke at alle kjente behov er finansiert

Vedleggene til saken dokumenterer betydelige behov og søknader som må prioriteres over tid.

INNARBEIDET / PRIORITERT

- Omstillingskrav: minimum 15 mill.
- Avtalefestede tilskuddsmidler
- Fullføring Sandstad brannstasjon
- Investeringer innen Livsløp og Organisasjon
- Investeringer i henhold til hovedplan vann

KJENTE BEHOV SOM MÅ PRIORITERES SENERE

- Ny demensavdeling Hitra helsetun
- Ny barnehage Fillan
- Andre investeringsønsker brann (i hovedsak biler)
- Ekstraordinære midler til vedlikehold av bygg
- Framtidige avløpsinvesteringer

SØKNADER OG ØNSKER UTEN FULL FINANSIERING

- Søndre Fosen vannområde
- Mulig nydyrkingstilskudd
- Kultur og frivillighet (eks. Hitterslekt)
- Hitra sokn (kun KPI-justering av tildelingen fra 2026)
- Øvrige enkeltsøknader (Maren-spelet, Aunøyas Venner)

Nye tiltak må finansieres gjennom omprioritering, nye inntekter eller reduksjon andre steder.

Gebyrer og brukerbetalinger i 2027

De fleste satsene følger deflator på 3,8 prosent. Enkelte områder får større, målrettede justeringer.

Vann

0 %*

abonnement/forbruk

Avløp

+5,0 %

selvkost

Slam

+6,3–7,8 %

ReMidt

Utvalgte satser som øker utover deflator

Kino barn	**78 → 90 kr**	**+15 %**
Kino voksen	**110 → 130 kr**	**+18 %**
Kino honnør	**78 → 110 kr**	**+41 %**
Kino student	**75 → 110 kr**	**+47 %**
Svømmehall familie	**151 → 179 kr**	**+19 %**

Samlet virkning for eksempel-familie

45 145,88 kr

→

45 690,96 kr

+545 kr | +1,2 %

Barnehage, SFO, kulturskole, vann, avløp, renovasjon og feiing.

* Abonnements- og forbruksgebyr for vann holdes uendret. Øvrige vanngebyrer økes med deflator 3,8 %. Samlet utslag for eksempelfamilien er +1,2 %.

Nye gebyrer og ny gebyrstruktur i 2027

Regulativet inneholder nye betalingselementer, ikke bare prisjustering av eksisterende satser.

Skjenking

Ambulerende bevilling

470 kr

Hjelpemidler

Utkjøring/innhenting

250 kr

Byggesak

Dialog telefon/e-post

1 400 kr

Byggesak

Papirbasert søknad

1 500 kr

Miljø og forurensning

Nye gebyrer

500–25 000 kr

Feiing og tilsyn

Ny differensiert struktur

Normalgebyr: 652 kr/år*

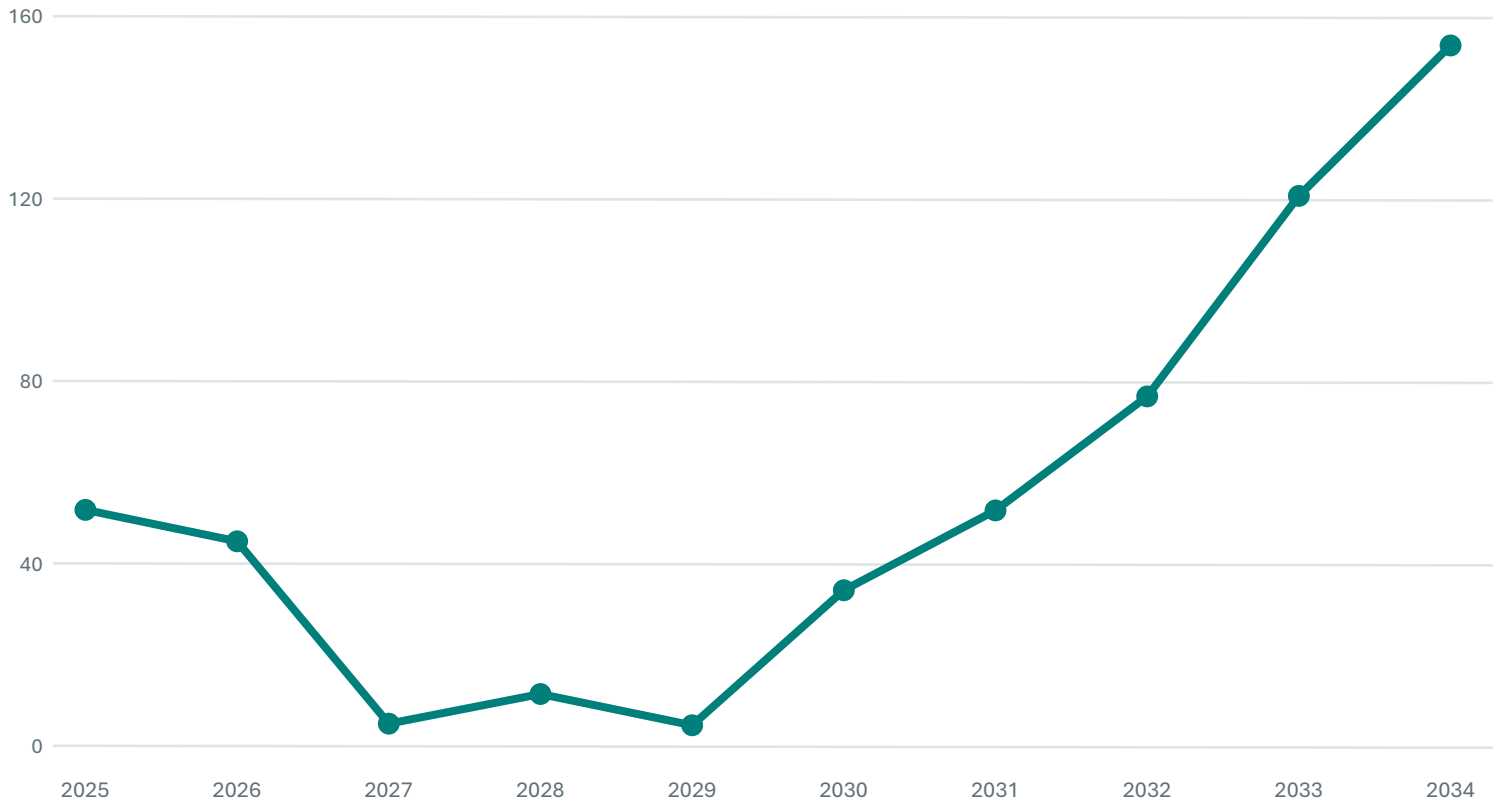
*Feiing differensieres etter behov; normalgebyr for bolig med feiing og tilsyn hvert 4. år.

Disposisjonsfondet: kritisk nivå før gradvis gjenoppbygging

Fondet er kommunens viktigste buffer mot avvik og uforutsette hendelser.

2025–2030: regnskap, budsjett og økonomiplan

2031–2034: langsiktig scenario

2027	4,9 mill. / 0,6 %
2030	34,1 mill. / 3,7 %
2034	153,6 mill. / 13,0 %

Handlingsregel: minst 15 % av driftsinntektene

Selv i basisscenarioet er fondsandelen i 2034 fortsatt under handlingsregelen på 15 prosent.

Langsiktig mål: bygge en robust økonomisk buffer

Lavere investeringstakt, inntektsstyrking og omstilling kan snu utviklingen, men det tar tid.

Scenario 2034 uten nye store investeringer

8,8 %
renter og avdrag

3,2 %
netto driftsresultat

13,0 %
disposisjonsfond

68,5 %
gjeld som belaster drift

Tre av fire handlingsregler kan være oppfylt i 2034 dersom tiltakene gjennomføres.

Større investeringer før økonomien er robust gir tilbakeslag

Scenario: investeringer på 75 mill. kroner i både 2031 og 2032, samt 10 mill. i årlige driftskostnader.

Basisscenario 2034

Renter og avdrag: 8,8 %
Netto driftsresultat: 3,2 %
Disposisjonsfond: 13,0 %
Gjeld som belaster drift: 68,5 %

3 av 4 handlingsregler oppfylt

Med store investeringer 2034

Renter og avdrag: 10,3 %
Netto driftsresultat: 1,0 %
Disposisjonsfond: 6,8 %
Gjeld som belaster drift: 82,2 %

3 av 4 handlingsregler brutt

Det avgjørende er ikke bare hva kommunen investerer i, men når kommunen har bæreevne til det.

Den positive utviklingen forutsetter at flere grep lykkes

Langtidsberegningen er et scenario basert på dagens kunnskap og forutsetninger.

Varig omstilling

Minst 15 mill. fra 2027

Eiendomsskatt

Mulig utvidelse fra 2028, opptrapping mot 2031

Havbruksfond

30 mill. årlig i 2031–2034

Rente

4,75 % i 2031–2034

Skatt og rammetilskudd

5 % årlig vekst

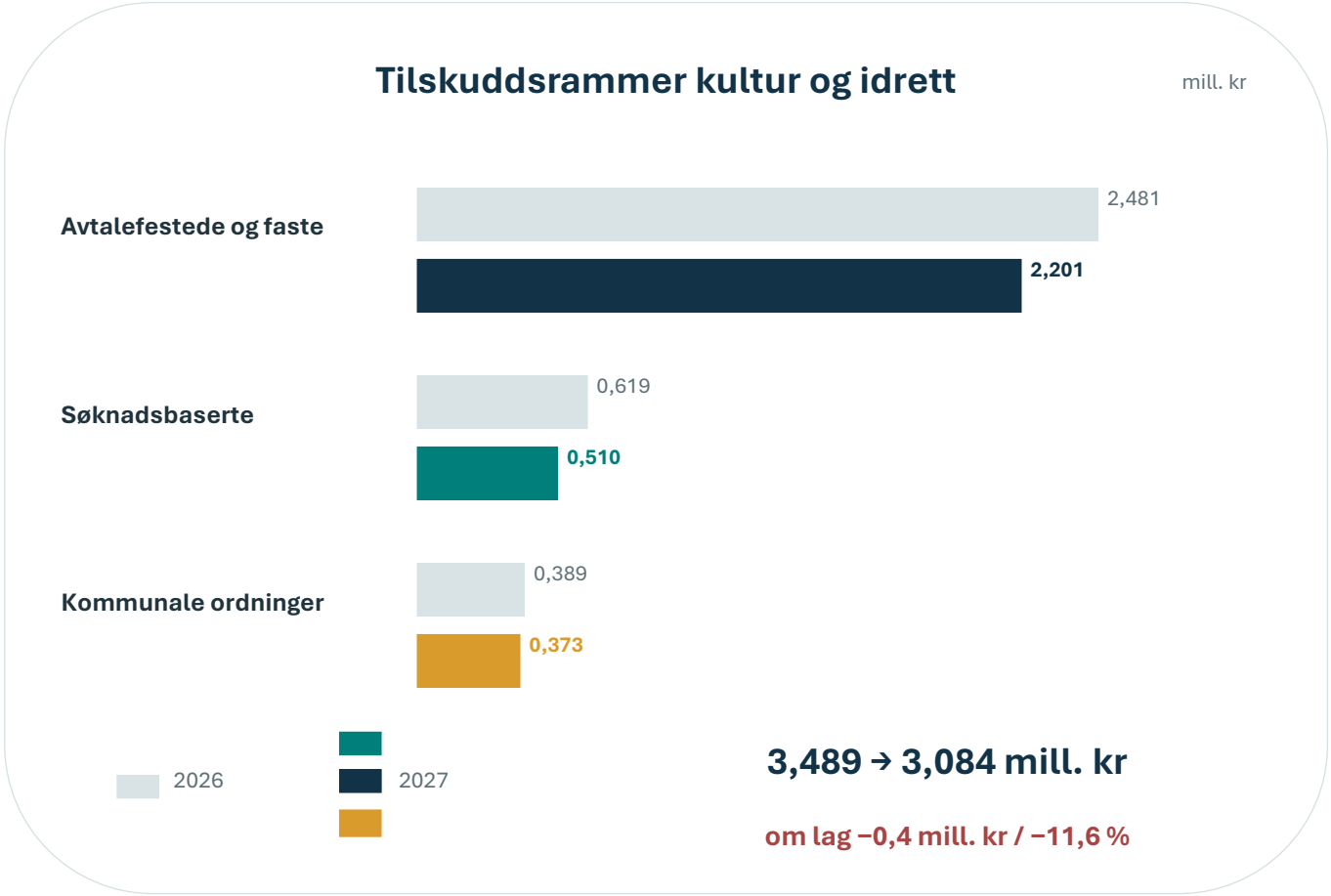
Investeringer

40 mill. årlig, inkl. VAR og startlån

Svikt i omstilling, inntekter eller investeringsbegrensning gir svakere fondsoppbygging enn vist.

Tilskudd og frivillighet: redusert ramme krever tydeligere prioritering

Kultur- og idrettstilskuddene reduseres samlet, samtidig som nye søknader dokumenterer betydelig aktivitet og egeninnsats.

Marenspelet 2027

240 000 kr

søkt støtte
1,415 mill. i totalbudsjett

2025: 966 publikummere og 135 deltakere/frivillige

Aunøyas Venner

60 000 kr

søkt støtte
til kompakttraktor

705 dugnadstimer årlig, verdsatt til 211 500 kr

Prioritering: lov-/avtalebundet → strategisk effekt → tidsavgrenset utvikling → frie/historiske tilskudd.

Planen er saldert, men har liten feilmargin

HØP-forslaget forutsetter at flere økonomiske grep lykkes samtidig.

4,9 mill. beregnet disposisjonsfond ved utgangen av 2027

0,6 % disposisjonsfond av driftsinntektene

15 mill. minimum varig omstilling fra 2027

5,1 % beregnet gjennomsnittsrente

Planens viktigste forutsetninger

Omstilling	Minimum 15 mill. i nedtrekk fra 2027	Påvirkbar
Havbruksfond	73 mill. i 2026 / 30 mill. i 2027	Ytre risiko
Investeringer	Låneramme 54 mill. i 2027	Påvirkbar
Inntektsstyrking	Utredning og senere politiske vedtak	Politisk valg

Scenarioanalysene viser at mindre negative avvik kan tømme disposisjonsfondet i planperioden. Korrigerende tiltak må komme tidlig.

Hva formannskapet skal ta stilling til

Førstegangsbehandlingen gjelder om forslaget skal legges ut til offentlig ettersyn.

Kommunedirektørens anbefaling

Legg HØP 2027–2030, årsbudsjett 2027 og gebyrregulativ ut til offentlig ettersyn.

Høringsfrist: 25.11.2026

10.11 — **Førstegangsbehandling**
Formannskap

11.–25.11 — **Høringsperiode**
Utvalg og råd

03.12 — **Andregangsbehandling**
Formannskap

10.12 — **Sluttbehandling**
Kommunestyret

Politisk kjernevalg: starte kursendringen nå, mens kommunen fortsatt kan styre utviklingen.